

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСНІ ДЖЕРЕЛА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ПІД ЧАС САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Євроінтеграція України і Болонський процес започаткували реформування вищої школи та значно вплинули на систему медичної освіти в Україні. Важливу роль у формуванні нової моделі медичного фахівця відіграє іноземна мова як один із важливих компонентів професійної підготовки сучасних медичних фахівців. Володіння іноземною мовою для медичного фахівця стає його значущою особистісною характеристикою, що передбачає здатність вступати в ділову комунікацію на іноземній мові в професійній та суспільній сферах, ознайомлюватися з оригінальною фаховою літературою, дає можливість вдосконалювати свій професійний і культурний рівень, а також створювати установку на творчий підхід до майбутньої професійної діяльності. Завдання курсу іноземної мови в вищому навчальному закладі визначаються комунікативними та пізнавальними потребами фахівців. Мета курсу іноземної мови в медичному ВНЗ – набуття студентами іншомовної комунікативної та зокрема лінгвістичної компетенції, яка виступає засобом міжкультурної взаємодії, а рівень якої на окремих етапах підготовки дозволяє використовувати іноземну мову практично як у професійній (виробничій та науковій) діяльності, так і для цілей самоосвіти. Навчання іноземній мові займає особливе місце в підготовці майбутнього медичного фахівця та є органічною частиною процесу формування його професійної компетентності.

Поняття іншомовної комунікативної компетенції у педагогіці і методиці навчання іноземних мов досліджувалось як зарубіжними, так і вітчизняними вченими (Л. Біркун, Л. Брахман, С. Брумфіт, О. Волобуєва, Р. Джонсон, Г. Китайгородська, С. Козак, С. Мельник, Е. Пассов, С. Савіньон, М. Свейн, Д. Хаймс, Д. Шейлз). Нині існує декілька підходів щодо структури цього феномена. Д. Хаймс поєднував у цьому понятті граматичну, соціально-лінгвістичну, дискурсивну і стратегічну компетенції. Л. Брахман відносив до комунікативної компетенції: мовну, дискурсивну, розмовну, прагматичну, соціально-лінгвістичну, стратегічну [5, с. 495].

У рамках впровадження у ВНЗ кредитно-модульної системи навчання зростає значення і доля самостійної роботи студентів. Модернізація навчального процесу в руслі вимог Болонської декларації передбачає значне збільшення обсягів самостійної роботи студента (до 50-60%), індивідуалізацію навчання, змінюючи стереотип традиційного освітнього процесу, коли студент лише відтворює те, про що повідомляється в лекціях. Болонська система пропонує кредитно-модульну технологію, особливостями якої є домінування самостійної пізнавальної діяльності; індивідуальний режим навчальної роботи (зокрема, вивчення навчального матеріалу в особистому темпі); зміна позиції студента (ініціативність у режимі роботи над навчальним матеріалом, самостійне планування своєї роботи, відповідальність за виконання намічених планів тощо); зміна функцій викладача (організація, керівництво, консультування, контроль). Отже, кредитно-модульна система навчання орієнтована на формування та розвиток студентів як суб'єктів навчального процесу і спрямована на їхній саморозвиток та самоактуалізацію через індивідуалізацію та самостійну пізнавальну діяльність.

Питання організації самостійної роботи в умовах кредитно-модульної системи розглядаються у багатьох наукових працях (Н. Ерошина, М. Солдатенко, Б. Сусь, Б. Єсипов).

Мета самостійної роботи студентів полягає у розвитку «такої риси особистості, як самостійність, а саме здатність організувати та реалізувати свою діяльність без стороннього керівництва і допомоги» [2]. Самостійність студентів у навчальній діяльності пов'язана з формуванням у них уміння планувати самостійну роботу, раціонально її організувати, здійснювати самоконтроль і уміння працювати в певному темпі. У навчальному процесі самостійна робота студентів виконує різні функції: пізнавальна функція визначається засвоєнням студентом систематизованих знань з дисциплін, сприяє глибшому

осмисленню засвоєних знань. розвиваюча функція спрямована на розвиток творчості, дослідницьких умінь особистості, виховна функція – це формування самостійності, цілеспрямованості, відповідальності, дисциплінованості як рис характеру. Корируюча функція дає змогу вчасно коригувати свою діяльність. Стимулююча функція передбачає таку організацію самостійної роботи, коли студент отримує задоволення від результатів пізнавальної діяльності [1].

Організація самостійної роботи студентів із навчального предмета має здійснюватися з дотриманням низки вимог, зокрема таких:

1) обґрунтування необхідності завдань у цілому й конкретного завдання зокрема, що вимагає виявлення та стимулювання позитивних мотивів діяльності студентів;

2) відкритість та загальна оглядовість завдань. Усі студенти повинні знати зміст завдання, мати можливість порівняти виконані завдання в одній та в різних групах, проаналізувати правильність та корисність виконаної роботи, відповідність поставлених оцінок (адекватність оцінювання);

3) надання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи (у якій послідовності працювати, з чого починати, як перевірити свої знання). За окремими завданнями студенти мають отримати пам'ятки;

4) надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню засвоєння знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;

5) здійснення індивідуального підходу за виконання самостійної роботи. Індивідуальні завдання можуть виконувати за бажанням усі студенти або окремі з них (які творчо обдаровані, вимогливі, мають великий досвід практичної діяльності, навчання та роботи за кордоном тощо). Індивідуалізація самостійної роботи сприяє самореалізації студента, розкриваючи в нього такі грані особистості, які допомагають професійному розвитку;

6) нормування завдань для самостійної роботи, яке базується на визначенні витрат часу та трудомісткості різних їхніх типів. Це забезпечує оптимальний порядок навчально-пізнавальної діяльності студентів — від простих до складних форм роботи;

7) можливість ведення обліку та оцінювання виконаних завдань і їхньої якості, що потребує стандартизації вимог до вмінь майбутніх фахівців і розроблення комплексу професійно орієнтованих завдань;

8) підтримання постійного зворотного зв'язку зі студентами в процесі здійснення самостійної роботи, що є фактором ефективності навчального середовища.

Отже, самостійна робота студентів потребує чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їхнього виконання, аналіз передбачуваних труднощів, облік, перевірка та оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості навчального процесу. Успіх цієї роботи багато в чому залежить від бажання, прагнення, інтересу до роботи, потреби в діяльності, тобто від наявності позитивних мотивів. Велике значення під час самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання.

Самостійна робота спрямована на розвиток творчості, дослідницьких умінь особистості та пов'язана з опанування сучасних інформаційних ресурсних джерел. Таким чином, мета нашої статті полягає у висвітленні сучасних підходів до самостійної роботи студентів та розвитку іншомовної компетенції майбутнього медичного працівника за допомогою сучасних інформаційних ресурсних джерел.

Інформаційні ресурси (Information resources) — документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, депозитаріях, музейних сховищах і т.і.). Види інформаційних ресурсів:

- новинні стрічки (online-новини);
- підписки на електронні копії періодичних видань. Деякі газети і журнали випускають свої повні електронні копії і надають до них доступ;
- доступ до електронних архівів і баз даних, що містить інформацію з найрізноманітніших питань;
- аналітичні звіти і дослідження.

Нині практично неможливо назвати сферу людської діяльності, яка не була б залежною від ринку інформації і не потребувала б використання новітніх інформаційних технологій. Усе це значною мірою змінює уявлення, погляди, поведінку, спосіб життя і мислення сучасної людини та ставить нові вимоги, серед яких вагомим є набуття умінь і навичок дослідницької діяльності. Вони потрібні не тільки тим, чиє життя вже пов'язане з науковою роботою, а й пересічній людині.

Терміни «дослідницька поведінка», «дослідницька діяльність» і «дослідницькі методи навчання» давно й активно використовуються в зарубіжній та російській психолого-педагогічній літературі (М. Алексєєв, М. Кларін, О. Леонтович, О. Обухов, О. Поддяков, О. Савенков, Л. Фоміна та ін.). Вітчизняна наука теж не обходила ці питання увагою, вони висвітлені у роботах таких педагогів і методистів: К. Баханов, Ю. Галатюк, В. Гнедашев, В. Голобородько, Ю. Жук, А. Карлащук, О. Кожем'яка, І. Кравцова, Н. Кушнарєнко, О. Микитюк, Ю. Нікітін, І. Нікітіна, Т. Олійник, С. Раков, В. Соловйов, В. Ушачов, В. Шейко, В. Шеліхова та ін.

Під терміном «дослідницька поведінка» розуміють поведінку, що спрямована на пошук та одержання нової інформації із зовнішнього світу. Дослідницька поведінка є універсальною характеристикою людської діяльності та стрижневою для будь-яких її різновидів. Вона виконує важливу функцію у розвитку пізнавальних процесів усіх рівнів, у навчанні, у набутті соціального досвіду, у соціальному розвитку та розвитку особистості.

Дослідницька діяльність – це особливий вид інтелектуально-творчої діяльності людини, що формується у результаті функціонування механізмів пошукової активності й будується на базі дослідницької поведінки. Але якщо пошукова активність визначається лише наявністю самого факту пошуку в умовах невизначеної ситуації, а дослідницька поведінка описує переважно зовнішній контекст функціонування суб'єкта в цій ситуації, то дослідницька діяльність характеризує саму структуру цього функціонування. Вона логічно включає мотивуючі чинники (пошукову активність) дослідницької поведінки і механізм її здійснення [3, с. 25]. Дослідницькі методи навчання дозволяють забезпечити глибоке усвідомлення знань, формують у них досвід творчої, самостійної, дослідницької діяльності. Найчастіше ці методи застосовують під час розв'язання проблем, які передбачають самостійну діяльність студентів.

Інформаційні ресурси суспільства, якщо їх розуміти як знання, відчужені від тих людей, які їх накопичували, узагальнювали, аналізували, створювали і т.п. Ці знання матеріалізувалися у вигляді документів, баз даних, баз знань, алгоритмів, комп'ютерних програм, а також витворів мистецтва, літератури, науки.

Останнім часом з'являється все більше досліджень, пов'язаних із використанням новітніх технологій та Інтернет ресурсів у процесі навчання іноземної мови та в гуманітарній освіті (О. Волков, І. Ісаєв, Л. Кудрявцева, В. Краснопольський, П. Сисоєв, С. Титова, Е. Полат та ін.). Процеси професійної підготовки та формування інтеркультурного досвіду та міжкультурної компетенції засобами впровадження інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) розглянуті в роботах та дисертаційних дослідженнях В. Брільової, Ю. Верьовкіної-Рахальської, Л. Гур'є, І. Новикової, І. Самойлюкевич, І. Смолянникової, В. Терехової тощо. Впровадження сучасних комп'ютерних технологій в освітній процес ВНЗ несе в собі зміни деяких підходів до методики викладання дисциплін, в тому числі й іноземної мови.

У сучасному суспільстві головним інформаційним джерелом виступає Інтернет. Поповнення інформаційних ресурсів Інтернету відбувається високими темпами, і знайти необхідну інформацію стає все важче. Різні друккарські довідники застарівають ще до виходу у світ. Наявність навчальних Інтернет-ресурсів дозволяє подивитись на освітні ресурси мережі Інтернет з іншого боку і почати сприймати їх не в якості додаткових, а аналогових або альтернативних [4, с. 11].

Важливим фактором є й те, що правильно відібрані Інтернет ресурси є зразками автентичного матеріалу, які (разом з підручниками та навчальними посібниками) можуть бути спрямовані на розвиток іншомовної комунікативної компетенції студентів медиків за чотирма видами мовної діяльності (читання, говоріння, письмо, слухання). Єдиним надійним

способом пошуку інформації є використання різних пошукових систем, які постійно відстежують зміну інформації в мережі. Існує декілька пошукових систем:

– Пошукова система Alta Vista (Альта Виста) була відкрита для вільного використання у кінці 1995 року. Ця система є досить популярною, хоча останнім часом інші системи складають їй значну конкуренцію. Система забезпечує пошук як у Всесвітній павутині, так і в групах новин.

– Пошукова система Yahoo (Яхо) відрізняється від інших систем тим, що ви можете знайти необхідну вам інформацію без використання запитів, а просто переходячи по посиланнях розділів вбудованого довідника і послідовно уточнюючи сферу ваших інтересів. Yahoo є найпопулярнішою системою в США, оскільки не вимагає спеціальної підготовки для пошуку інформації.

– Система Infoseek (Інфосік), як і інші пошукові системи, постійно розвивається, але і зараз користуватися цією системою досить зручною.

– Пошукова система Hot Bot (Хот Бот) наймолодша зі всесвітніх пошукових систем, що розглядаються нами. Так само як Yahoo і Infoseek, в ній є каталог, але окрім нього інформація видається за запитами, як у системі Alta Vista.

– Пошукова система Rumbler (Раблер), представляє собою російську пошукову систему, що має зручну систему пошуку і видачі знайденої інформації.

– Пошукова система Aport (Апорт) – російськомовна пошукова система. Особливістю цієї системи є те, що в запитах ви можете використати російські слова у будь-якій граматичній формі. Інтелектуальний механізм перетворення запитів розбереться з найскладнішими виразами.

– Пошукова система Yandex (Яндекс), мабуть, користується найбільшою популярністю серед російськомовних відвідувачів Інтернету. У системі Яндекс так само є можливість переходу за посиланнями, проте, якщо ви хочете скористатися не пошуком, а системою каталогів, краще скористатися іншими пошуковими системами.

Висновки. На сучасному етапі розвитку української медичної освіти відтепер метою є не просто вивчення будь-якої мови, а вільне спілкування нею, тобто формування у медичного фахівця іншомовної комунікативної компетенції. Для студентів медичних ВНЗ уміння користуватися пошуковими системами всесвітньої мережі Інтернет стають необхідною умовою отримання якісної професійної підготовки. Самостійна робота, яка в сучасних умовах реформування медичної освіти, набуває окремого значення, може бути організована на базі інформаційних ресурсних джерел, що дозволить студентам розвивати творче мислення, уміння і навички дослідницької поведінки і підвищувати рівень своїх професійних знань та рівень іншомовної компетенції. Навички користування Інтернет ресурсами дозволять студентам оволодівати новітньою інформацією, розширяти світогляд, переглядати необхідні відео і аудіо матеріали на іноземній мові, що допоможе зробити самостійну роботу студентів цікавішою, сучаснішою, і отже більш ефективною. Інтернет ресурси мають великий потенціал у навчанні іноземної мови в медичних ВНЗ, оскільки надають можливість оптимізувати процес навчання, створити сприятливі умови для покращення рівня іншомовної комунікативної компетенції студентів медиків та отримати поглиблені професійні знання.

Література:

1. Діордіященко О. В. Самостійна робота студентів у ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm.
2. Козаков В. А. Самостоятельная работа студента и ее информационно-методическое обеспечение / В.А.Козаков. – К., 1990.
3. Савенков А.И. Психологические основы исследовательского подхода к обучению : учебное пособие / А.И.Савенков. – М. : «Ось-89», 2006. – 480 с.
4. Сысоев П. В. Учебные Интернет-ресурсы в системе языковой подготовки учащихся /П. В. Сысоев, М. Е. Евстигнеев // Иностр. языки в школе. – 2008. – №8. –С. 11 – 15.
5. Ткаченко Л. Комунікативна компетенція студентів – запорука професійного успіху / Ткаченко Л. // Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України : зб.

наук. ст. учасників Всеукр. наук.-практ. конференції. – Київ., 23–24 грудня 2003 р. / редкол. : І.І. Тимошенко та ін. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 583 с.

В статье рассматривается вопрос организации самостоятельной работы студентов медиков с помощью информационных ресурсов с целью улучшения иноязычной компетенции будущих врачей. Определены теоретические принципы и суть самостоятельной работы в контексте Болонского процесса, виды информационных источников и поисковых систем для самостоятельного овладения будущими врачами во время самостоятельной работы. Рассмотрено понятие исследовательского поведения, его развитие при использовании современных Интернет ресурсов и важность его формирования для профессиональной подготовки будущего врача как конкурентоспособного работника на современном рынке труда.

Ключевые слова: самостоятельная работа, информационные ресурсы, иноязычная компетенция, студенты медики, поисковые системы, исследовательское поведение.

The problem of independent work organization of medical students by means of information resources with the aim to improve foreign language competence of future doctors is considered in the article. Certain theoretical principles and essence of independent work in the context of Bologna process, varieties of information resources and search systems for independent acquiring by medical students in independent work are defined. The concepts of research behavior, its development while using Internet resources and importance of its formation in professional training of a future doctor as a competitive worker at the modern labour market are investigated.

Keywords: independent work, information resources, foreign language competence, medical students, search systems, research behavior.